

Samen naar een nieuwe veehouderij

Minister Gerda Verburg kiest duidelijk positie in het debat over de toekomst van de Nederlandse veehouderij. Een werkelijk duurzame veehouderij - die het milieu, het klimaat en de natuur ontziet, dieren niet uitbuit én een normaal rendement oplevert - is goed mogelijk, ook zonder een drastische reductie van de vee-stapel en massale overschakeling op biologische productiemethodes.

Die duurzame veehouderij kent vele gezichten: van hightech tot streekproduct, van eko tot mega. Maar die diversiteit moet over vijftien jaar wel voldoen aan een aantal voorwaarden. Dieren krijgen de ruimte voor natuurlijk gedrag, ondergaan geen of nauwelijks fysieke ingrepen en hebben daglicht. Transport van dieren over lange afstanden is verleden tijd, en massale ruimingen bij uitbraken van lijst-A ziekten zijn niet meer nodig omdat er gevaccineerd mag worden.

Het milieu wordt ontzien door het sluiten van kringlopen, beperking van kunstmestgebruik en de import van mineralen uit het verre buitenland. Het geld wordt verdiend door alleen topkwaliteit te leveren voor de Noord-West Europese markt. Helemaal nieuw is dit niet. Belangrijke elementen staan ook in de nota Kiezen voor Landbouw van Verburgs voorganger Veerman.

Verburg zet echter scherpere doelstellingen neer en verbindt die aan een termijn. Bovendien keert de

Minister Gerda Verburg van Landbouw, Natuurbehoud en Voedselveiligheid wil dat de veehouderij in Nederland over vijftien jaar in alle opzichten duurzaam is. Zo'n ambitieuze duurzaamheidssprong in vrij korte tijd is niet te realiseren zonder een trendbreuk, betoogt Bram Bos.

geest van Herman Wijffels terug. Een denkgroep onder zijn leiding pleitte in 2001 voor herontwerp van de sector. Wijffels gaf daarmee aan dat de reeks van problemen die de veehouderij kent het gevolg zijn van structurele fouten in het systeem.

Milieuvervuiling, gebrekkig dierenwelzijn, de 'kostprijs-klem', grootschalig medicijngebruik en andere vormen van 'afwenteling' zijn niet op te lossen met een aanpassinkje hier of daar. Daarvoor is een fundamenteel herontwerp nodig. Niet alleen van de techniek, of van stallen, maar ook van de manier waarop we consumeren of de keten organiseren.

Verburgs visie haakt in op die gedachte, maar trekt die nog onvoldoende door. Nadrukkelijk stelt ze dat 'geen trendbreuk, maar een duurzaamheidssprong' nodig is. Die tegenstelling is onterecht: een duurzaamheidssprong vereist een trend-

breuk. Omdat de optelsom van uitdagingen niet is aan te gaan zonder het herontwerp van Wijffels.

'HORST AAN DE MAAS' LAAT ZIEN HOE HET WÉL KAN

Een megastal met 10.000 mestvarkens kan zich misschien een goede luchtwasser permitteren, een mestvergister wellicht of een beetje meer ruimte voor de varkens, maar het

blijft meer van hetzelfde - zelfs als Verburg er in slaagt extra eisen te stellen.

'Schaal op zich' is voor Verburg 'geen onderwerp.' Voor een duurzaamheidssprong zou het dat wél moeten zijn. Megastallen borduren voort op het geloof dat er geen einde is aan schaalvergrotingsvoordelen. Dergelijke schaaffecten kunnen echter ook afnemen en zelfs tenietgedaan worden door nieuwe, ongewenste neveneffecten. De wet van de afnemende meeropbrengst kan pas bij structureel herontwerp ontlopen worden. Zoals in het onlangs gepresenteerde plan voor een 'Nieuw Ge-

mengd Bedrijf' in Horst aan de Maas, waar een flinke schaal vergezeld gaat van inventieve koppelingen tussen veehouderij, glastuinbouw en energievoorziening, die een echte sprong kunnen betekenen voor milieu én dierenwelzijn.

Of het nu om megastallen gaat of om nieuwe, 'integraal duurzame stallen' die het kabinet belooft, ze lopen beide het risico helemaal niet zo duurzaam te zijn, als de rest van de sector en de markt intact blijven. Een duurzame stal bestaat niet. Werkelijke sprongen maak je pas, als het omringende systeem mee verandert. Als je breekt met het gangbare. Niet alleen op het niveau van de stal of het houderijsysteem, maar ook op dat van de keten, onze consumptie en wet- en regelgeving. De toekomstvisie van Verburg schept de ruimte voor een diversiteit aan zulke sprongen in plaats van één blauwdruk op te leggen. Daarvoor verdient ze niet alleen alle morele steun, maar vooral ook stevige en langdurige betrokkenheid van alle partijen die met de veehouderij te maken hebben - inclusief grote marktpartijen als de supermarkten, slachterijen en zuivelcoöperaties.

Dr. Bram Bos werkt bij de divisie veehouderij van de Vakgroep Dierwetenschappen aan de Wageningen Universiteit.